

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS TARYBA**NUTARIMAS****DĖL ATSAKYMŲ PRADĖTI TYRIMĄ DĖL „LIETUVOS ENERGIJOS GAMYBA“, AB VEIKSMŲ ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS ĮSTATYMO 7 STRAIPSNIO REIKALAVIMAMS**

2017 m. birželio 26 d. Nr. 1S-62 (2017)
Vilnius

(1) Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba 2017 m. birželio 26 d. posėdyje išnagrinėjo klausimą dėl atsakymų pradėti tyrimą dėl „Lietuvos energijos gamyba“, AB (kodas 302648707) (toliau – LEG) veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 7 straipsnio reikalavimams.

Konkurencijos taryba n u s t a t ė:

(2) Konkurencijos taryba 2016 m. gruodžio 27 d. gavo uždarnosios akcinės bendrovės Kauno termofikacijos elektrinės (kodas 110884491, toliau – Pareiškėja) pareiškimą¹, kuris buvo papildytas vėlesniais raštais² bei Konkurencijos tarybos ir Pareiškėjos atstovų 2017 m. gegužės 24 d. susitikime nurodyta informacija³ (toliau – Pareiškimas).

(3) Pareiškimu prašoma pradėti tyrimą dėl LEG veiksmų dalyvaujant LITGRID AB organizuotame 2016 m. gruodžio 13 d. tretinio aktyviosios galios rezervo aukcione (toliau – Aukcionas) ir 2016 m. gruodžio 27 d. tretinio aktyviosios galios rezervo derybose (toliau – Derybos) atitikties Konkurencijos įstatymo 7 straipsnio reikalavimams.

(4) Pareiškėjos teigimu⁴, LEG valdomos elektrinės užima dominuojančią padėtį Lietuvos elektros energijos rezervinės galios rinkoje, ir ši bendrovė galimai piktnaudžiavo tokia savo padėtimi atlikdama šiuos veiksmus:

- (a) Aukcione pasiūlė ženkliai didesnes galios rezervo paslaugos kainas negu šiai bendrovei patvirtintos Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos (toliau – Komisija) nutarimu⁵, siekdama nutraukti Aukcioną, sužinoti kitų Aukciono dalyvių siūlomas kainas, galias bei kainų ir galių kitimo intervalus. Pareiškėjos teigimu, specialistams tokios informacijos pakanka padaryti išvadas apie tai, kokias kainų strategijas pasirinko Aukciono dalyviai, ir įvertinti šių dalyvių realias galimybes sumažinti kainas Derybose;
- (b) sužinojusi visų kitų Aukciono dalyvių kainų strategijas bei galimai taikydama nesąžiningas ypač žemas kainas ir veiklų kryžminį subsidijavimą, LEG Derybose pateikė kainą, orientuotą į žemiausias kainas pasiūliusių Aukciono dalyvių kainų lygį ir užėmė visą galios rezervų rinką.

(5) Komisija 2012 m. konstatavo⁶, kad LEG užima didžiausią elektros energijos rezervinės galios rinkos dalį: 2010–2012 metais šios bendrovės rinkos dalis sudarė ne mažiau nei 95 proc. Minėtu nutarimu Komisija taip pat nutarė nustatyti minėtai bendrovei elektros energijos rezervinės

¹ Bylos 1 tomas, 1-4 lapai.

² Bylos 1 tomas, 5-13, 17-25, 82-110, 116-118 lapai.

³ Bylos 1 tomas, 132-136 lapai.

⁴ Bylos 1 tomas, 1, 18, 83 lapai.

⁵ Komisijos 2016 m. lapkričio 29 d. nutarimas Nr. O3-391 „Dėl AB „Lietuvos energijos gamyba“ elektros energijos rezervinės galios užtikrinimo paslaugų kainų viršutinių ribų 2017 metams nustatymo“.

⁶ Komisijos 2012 m. rugsėjo 28 d. nutarimas Nr. O3-284 „Dėl elektros energijos rezervinės galios rinkos tyrimo rezultatų“.

galios paslaugų kainų viršutines ribas. 2017 metams Komisijos nustatyta LEG tretinio aktyviosios galios rezervo užtikrinimo paslaugos (ne didesnės negu 484 MW) kainos viršutinė riba – 10,04 Eur/MW/val.⁷ Apskaičiuodama šią ribą Komisija įvertino viešai paskelbtas LEG patiriamas rezervo užtikrinimo paslaugos teikimo sąnaudas⁸.

(6) LITGRID AB generalinio direktoriaus 2016 m. gruodžio 5 d. įsakymu Nr. IS-182 patvirtinto Tretinio aktyviosios galios rezervų aukciono reglamento⁹ (toliau – Aukciono reglamentas) 1.3 punktas nustatė, jog LITGRID AB rengia dviejų tipų Aukcionus:

- (a) rezervo, skirto įtampų valdymui 330 kV perdavimo tinkle ir antrinio avarinio galios rezervo atstatymui (toliau – pirmasis rezervo tipas);
- (b) rezervo, skirto antrinio avarinio galios rezervo atstatymui (toliau – antrasis rezervo tipas).

(7) Aukciono reglamento 4.9 punktas numatė, jog pasiūlymai, kurių paslaugos kaina viršija Komisijos nustatytą didelę įtaką rezervinės galios rinkoje turinčiam asmeniui 2017 metams galios užtikrinimo paslaugos kainos viršutinę ribą be PVM, bus nevertinami ir nedalyvaus sudarant Aukciono eilę.

(8) Aukciono reglamento 5.4 punkto e papunktis kaip vieną iš privalomų Aukciono pasiūlymo galiojimo sąlygų taip pat nustatė reikalavimą, kad pasiūlyme nebūtų jokių papildomų sąlygų.

(9) Aukciono reglamento 7.3 punktas nustatė, kad LITGRID AB turi teisę nutraukti Aukcioną, be kita ko, šiais atvejais:

- (a) jeigu suminė rezervo pasiūlymų kaina metams viršija suminę metinę rezervo paslaugos kainą, kuri yra nustatyta Komisijos, apskaičiuojant elektros energijos sisteminių paslaugų kainą aukcionuojamam laikotarpiui;
- (b) jeigu suminis atitinkamo rezervo tipo Aukciono pasiūlymų kiekis yra mažesnis už LITGRID AB nustatytą rezervo kiekį atitinkamam rezervo tipui.

(10) Aukcionas įvyko 2016 m. gruodžio 13 d. Pasiūlymus jam pateikė Pareiškėja, LEG, AB „PANEVĖŽIO ENERGIJA“ ir akcinė bendrovė „ORLEN Lietuva“. LEG buvo vienintelis dalyvis, pateikęs Aukciono pasiūlymą tiek pirmajam, tiek antrajam rezervo tipui. Kiti Aukciono dalyviai pateikė pasiūlymus tik antrajam rezervo tipui.

(11) Aukciono pasiūlyme¹⁰ pirmajam rezervo tipui LEG nurodė [KOMERCINĖ PASLAPTIS] Eur/MW/val. rezervo palaikymo kainą už [KOMERCINĖ PASLAPTIS] MW rezervo kiekį, o antrajam rezervo tipui – [KOMERCINĖ PASLAPTIS] Eur/MW/val. kainą už [KOMERCINĖ PASLAPTIS] MW rezervo kiekį. Abiejuose pasiūlymuose LEG taip pat [KOMERCINĖ PASLAPTIS], įskaitant sąlygą, jog jei rezervo paslauga po Aukciono būtų užsakoma visai galiai (484 MW), LEG siūloma rezervo palaikymo kaina 2017 m. būtų lygi 10,04 Eur/MW/val.

(12) Likusių Aukciono dalyvių pasiūlyti¹¹ maksimalūs antrojo rezervo tipo kiekiai kartu sudėjus sudarė [KOMERCINĖ PASLAPTIS] MW. Likę Aukciono dalyviai nurodė šiuos rezervo palaikymo kainų ir galių kitimo intervalus:

- (a) Pareiškėja – [KOMERCINĖ PASLAPTIS] Eur/MW/val. už [KOMERCINĖ PASLAPTIS] MW rezervo kiekį ir [KOMERCINĖ PASLAPTIS] Eur/MW/val. kainą už [KOMERCINĖ PASLAPTIS] MW rezervo kiekį;
- (b) AB „PANEVĖŽIO ENERGIJA“ – [KOMERCINĖ PASLAPTIS] Eur/MW/val. už [KOMERCINĖ PASLAPTIS] MW rezervo kiekį ir [KOMERCINĖ

⁷ Komisijos 2016 m. lapkričio 29 d. nutarimas Nr. O3-391 „Dėl AB „Lietuvos energijos gamyba“ elektros energijos rezervinės galios užtikrinimo paslaugų kainų viršutinių ribų 2017 metams nustatymo“.

⁸ Komisijos Dujų ir elektros departamento Elektros skyriaus 2016 m. lapkričio 25 d. pažyma Nr. O5-325 (bylos 1 tomas, 66-70 lapai).

⁹ Bylos 1 tomas, 42-45 lapai.

¹⁰ Bylos 3 tomas, 14-15 lapai.

¹¹ Bylos 3 tomas, 32-33 lapai.

PASLAPTIS] Eur/MW/val. kainą už [KOMERCINĖ PASLAPTIS] MW rezervo kiekį;

- (c) akcinė bendrovė „ORLEN Lietuva“ – [KOMERCINĖ PASLAPTIS] Eur/MW/val. už [KOMERCINĖ PASLAPTIS] MW rezervo kiekį ir [KOMERCINĖ PASLAPTIS] Eur/MW/val. už [KOMERCINĖ PASLAPTIS] MW rezervo kiekį.

(13) LITGRID AB 2016 m. gruodžio 13 d. Tretinio aktyviosios galios rezervų aukciono protokolu¹² Aukciono dalyviai buvo supažindinti su visų Aukciono dalyvių pasiūlymais.

(14) LITGRID AB 2016 m. gruodžio 16 d. raštu Nr. SD-5826¹³ informavo Aukciono dalyvius, kad įvertino jų pasiūlymus ir nusprendė:

- (a) atmesti LEG pasiūlymą kaip neatitinkantį Aukciono reglamento 4.9 punkto ir 5.4 punkto e papunkčio sąlygų (šio nutarimo (7) ir (8) pastraipos);
(b) nutraukti Aukcioną remiantis Aukciono reglamento 7.3 punkto b papunkčiu (šio nutarimo(9)(b) pastraipa).

(15) LITGRID AB 2016 m. gruodžio 21 d. raštu Nr. SD-5904¹⁴ informavo Aukciono dalyvius, kad 2016 m. gruodžio 27-31 d. organizuos derybas su gamintojais, atitinkančiais technines tretinio galios rezervo teikimo sąlygas. Taip pat pažymėjo, kad LITGRID AB sisteminių paslaugų veikla yra reguliuojama Komisijos, kuri 2016 m. spalio 14 d. nutarimu Nr. O3-308 „Dėl elektros energijos sisteminių paslaugų kainos 2017 metams nustatymo“ nustatė sisteminių paslaugų kainą 2017 m. Pagal patvirtintą kainą tretinio galios rezervo paslaugoms yra priskiriama 32 mln. Eur. LITGRID AB nurodė, jog neketina viršyti Komisijos nustatyto lygio.

(16) LITGRID AB 2016 m. gruodžio 21 d. raštu Nr. SD-5909¹⁵ pakvietė Aukciono dalyvius į 2016 m. gruodžio 27 d. Derybas.

(17) Derybų pasiūlyme¹⁶ pirmajam rezervo tipui LEG nurodė [KOMERCINĖ PASLAPTIS], o antrajam rezervo tipui – [KOMERCINĖ PASLAPTIS].

(18) Kiti dalyviai pasiūlė¹⁷ šiuos rezervo palaikymo kainų ir galių kitimo intervalus:

- (a) Pareiškėja – [KOMERCINĖ PASLAPTIS] Eur/MW/val. už [KOMERCINĖ PASLAPTIS] MW rezervo kiekį ir [KOMERCINĖ PASLAPTIS] Eur/MW/val. kainą už [KOMERCINĖ PASLAPTIS] MW rezervo kiekį;
(b) AB „PANEVĖŽIO ENERGIJA“ – [KOMERCINĖ PASLAPTIS] Eur/MW/val. už [KOMERCINĖ PASLAPTIS] MW rezervo kiekį ir [KOMERCINĖ PASLAPTIS] Eur/MW/val. už [KOMERCINĖ PASLAPTIS] MW rezervo kiekį;
(c) akcinė bendrovė „ORLEN Lietuva“ – [KOMERCINĖ PASLAPTIS] Eur/MW/val. už [KOMERCINĖ PASLAPTIS] MW rezervo kiekį ir [KOMERCINĖ PASLAPTIS] Eur/MW/val. už [KOMERCINĖ PASLAPTIS] MW rezervo kiekį.

(19) LITGRID AB 2016 m. gruodžio 28 d. raštu Nr. SD-5985¹⁸ informavo Derybų dalyvius, jog įvertinus visų dalyvių galutinius pasiūlymus, ekonomiškiausias būdas užtikrinti tretinio galios rezervo paslaugą 2017 m. yra perkant ją iš LEG šios bendrovės Derybose pasiūlytomis sąlygomis.

(20) Pagrįsdama Aukcionui teiktų savo pasiūlymų turinį, LEG paaiškino¹⁹, jog tretiniam galios rezervui užtikrinti naudojamiems įrenginiams (Lietuvos elektrinės 7 ir 8 blokams) priskiriamos sąnaudos, kurių pagrindu Komisija nustatė kainos viršutinę ribą, yra pastoviosios. LEG teigimu, net 53 proc. šių sąnaudų sudaro gamtinių dujų perdavimo sistemos operatoriui mokėtinos lėšos; be to, reikšmingą dalį sąnaudų sudaro Lietuvos elektrinės 7 ir 8 blokų bendros infrastruktūros išlaikymo kaštai, kurie eksploatacijoje likus tik vienam iš blokų ir toliau būtų patiriami, kadangi ta pati infrastruktūra būtų reikalinga likusio bloko veiklai.

¹² Ten pat.

¹³ Bylos 1 tomas, 3 lapas.

¹⁴ Bylos 1 tomas, 4 lapas.

¹⁵ Bylos 1 tomas, 77-78 lapai.

¹⁶ Bylos 3 tomas, 16-17 lapai.

¹⁷ Bylos 2 tomas, 14-16 lapai.

¹⁸ Bylos 1 tomas, 8-9 lapai.

¹⁹ Bylos 1 tomas, 51 lapas.

(21) LEG nurodė²⁰, kad Aukciono pasiūlymuose apskaičiuoja atskirą kainą kiekvienam rezervo tipui, darydama prielaidą, jog kito tipo rezervo aukciono gali nelaimėti, tad uždirbamos pajamos turėtų padengti patiriamas sąnaudas. Savo pateiktuose skaičiavimuose²¹ LEG [KOMERCINĖ PASLAPTIS]. LEG pažymėjo²², kad [KOMERCINĖ PASLAPTIS]. LEG teigimu²³, dėl pastovaus sąnaudų pobūdžio bendrovės kaina rezervo paslaugai neviršytų Komisijos nustatytos kainos viršutinės ribos tik tuo atveju, jei rezervas būtų užsakomas iš bendrovės ne mažesniai nei 484 MW/val. kiekiui²⁴. Dėl šios priežasties LEG nurodo teikusi Aukcionui pasiūlymą, kuriame pažymėjo, kad jei rezervo paslauga po Aukciono būtų užsakoma visai galiai (484 MW), LEG siūloma rezervo palaikymo kaina 2017 m. būtų lygi 10,04 Eur/MW/val., užsakant 484 MW galią visiems metams.

(22) Pagrįsdama Deryboms teiktų savo pasiūlymų turinį²⁵, LEG pažymėjo, kad matydama kategorišką LITGRID AB poziciją 2016 m. gruodžio 21 d. rašte Nr. SD-5904 (šio nutarimo (15) pastraipa), susijusią su Komisijos nustatytu 32 mln. Eur sisteminių paslaugų biudžetu, priėmė sprendimą Derybose pasiūlyti vienu bloku (7 bloku) užtikrinti antrojo tipo rezervą naudojant mazutą vietoje gamtinių dujų, be to, sumažino siektiną grąžą (paslaugos pelną). Savo pateiktuose skaičiavimuose²⁶ LEG [KOMERCINĖ PASLAPTIS].

(23) Taip pat bendrovė įvertino²⁷, kad [KOMERCINĖ PASLAPTIS].

(24) Konkurencijos tarybos ir Pareiškėjos atstovų 2017 m. gegužės 24 d. susitikimo metu Pareiškėjos atstovai nurodė, jog Aukciono dalyvių pasiūlytos kainos galėjo būti papildomai mažinamos bent amortizacinių sąnaudų ar pelno maržos sąskaita. Pareiškėja nepateikė duomenų, pagrindžiančių, jog iš Aukciono metu sužinotos informacijos apie dalyvių siūlomas kainas, galias bei jų kitimo intervalus būtų galima įvertinti, kiek Aukciono dalyvių pasiūlytos kainos galėtų būti mažinamos šių ar kitų kainos elementų sąskaita.

Konkurencijos taryba k o n s t a t u o j a :

(25) Konkurencijos įstatymo 7 straipsnis draudžia ūkio subjektams piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi atitinkamoje rinkoje atliekant visokius veiksmus, kurie riboja ar gali riboti konkurenciją, nepagrįstai varžo kitų ūkio subjektų galimybes veikti atitinkamoje rinkoje arba pažeidžia vartotojų interesus.

(26) Iš Pareiškėjos pateiktos informacijos nėra pagrindo įtarti, jog Pareiškėjos įvardinti LEG veiksmai būtų galėję riboti konkurenciją ar nepagrįstai varžyti kitų ūkio subjektų galimybes veikti atitinkamoje rinkoje.

(27) Pažymėtina, jog nėra pagrindo įtarti, kad Aukciono dalyvių siūlomų kainų, galių bei jų kitimų intervalų sužinojimas galėtų atskleisti šių dalyvių realias galimybes sumažinti kainas Derybose. Kaip 2017 m. gegužės 24 d. vykusio susitikimo metu nurodė Pareiškėjos atstovai, Aukciono dalyvių pasiūlytos kainos galėjo būti mažinamos, pavyzdžiui, amortizacinių sąnaudų ar pelno maržos sąskaita. Pareiškėja nepateikė duomenų, pagrindžiančių, jog iš Aukciono metu sužinotos informacijos apie dalyvių siūlomas kainas, galias bei jų kitimo intervalus būtų galima įvertinti, kiek Aukciono dalyvių pasiūlytos kainos galėtų būti mažinamos pačios Pareiškėjos minėtų amortizacinių sąnaudų, pelno maržos ar kitų kainos elementų sąskaita.

(28) Apibendrinant nustatytas aplinkybes darytina išvada, kad nėra pagrindo įtarti, jog Aukcione siūlomų kainų, galių bei jų kitimų intervalų sužinojimas būtų atskleidęs LEG kitų Aukciono dalyvių patiriamas sąnaudas, leidęs įvertinti kitų Aukciono dalyvių galimybes sumažinti

²⁰ Bylos 1 tomas, 52 lapas.

²¹ Bylos 3 tomas, 7 lapas.

²² Bylos 3 tomas, 5 lapas.

²³ Bylos 1 tomas, 52 lapas.

²⁴ LEG teigimu, Komisija rezervo užtikrinimo paslaugos kainos viršutinę ribą kiekvienais metais nustato darydama prielaidą, kad šią paslaugą visa apimtimi teiks LEG (bylos 1 tomas, 50, 70 lapai).

²⁵ Bylos 1 tomas, 53 lapas.

²⁶ Bylos 3 tomas, 9 lapas.

²⁷ Bylos 3 tomas, 9 lapas.

siūlomas kainas ir taip sudaręs galimybę LEG priderinti savo kainų pasiūlymus vėlesnių Derybų metu prie kitų Aukciono dalyvių galimų pasiūlyti kainų ir užsitikrinti, kad tik iš LEG bus perkamas visas rezervo kiekis.

(29) Vertinant Pareiškėjos teiginius dėl nesąžiningų ypač žemų kainų taikymo ir veiklų kryžminio subsidijavimo, pažymėtina, kad nepagrįstai žemų arba „grobeuoniškų“ kainų sąvoką Europos Sąjungos Teisingumo Teismas išaiškino *AKZO* byloje²⁸, kurioje konstatavo, jog bus preziumuojama, kad dominuojantis ūkio subjektas taiko „grobeuoniškas“ kainas (piktnaudžiauja dominuojančia padėtimi), kai jo taikoma kaina už prekes ar paslaugas bus žemiau vidutinių kintamųjų sąnaudų. Šiame sprendime Teismas taip pat nurodė, kad kai dominuojančio ūkio subjekto taikomos kainos yra mažesnės nei vidutinės bendrosios sąnaudos, bet didesnės nei vidutinės kintamosios sąnaudos, tokios kainos gali būti laikomos „grobeuoniškomis“, jei jos pripažįstamos kaip plano dalis, kuriuo siekiama pašalinti iš rinkos konkurentus²⁹. Tuo tarpu, jeigu dominuojantis ūkio subjektas nustato kainas virš vidutinių bendrųjų sąnaudų, tokios kainos nėra laikomos „grobeuoniškomis“.

(30) Įvertinus LEG pateiktą informaciją (šio nutarimo (21) ir (22) pastraipos) nustatyta, kad tiek Aukcionui, tiek Deryboms pateikti šios bendrovės pasiūlymai remiasi [KOMERCINĖ PASLAPTIS] sąnaudomis, o esminis kainų pasiūlymų Aukcione ir Derybose skirtumas kylo iš LEG sprendimo Derybų pasiūlyme viename iš įrenginių naudoti kitą kuro rūšį ir sumažinti siektiną investicijų grąžą (paslaugos pelną). LEG pateikti duomenys rodo, kad bendrovės pasiūlyme Derybose buvo įtrauktos ne tik [KOMERCINĖ PASLAPTIS] sąnaudos, bet ir investicijų grąža (paslaugos pelnas)³⁰. Atsižvelgiant į tai, kad į LEG Derybose siūlytą galios rezervo paslaugos kainą buvo įtraukta ir investicijų grąža (paslaugos pelnas), ši aplinkybė patvirtina, jog LEG kaina Derybose viršijo ir vidutines kintamąsias, ir vidutines bendrąsias paslaugos teikimo sąnaudas.

(31) Taigi, iš turimų duomenų nėra pagrindo įtarti, kad LEG Derybų pasiūlyme būtų taikiusi nesąžiningas ypač žemas kainas.

(32) Apibendrinant tai, kas išdėstyta aukščiau, konstatuotina, jog turimi duomenys nesudaro pagrindo įtarti, kad Pareiškėjos nurodomi LEG veiksmai turėtų piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi požymių.

Vadovaudamasi Konkurencijos įstatymo 24 straipsnio 4 dalies 7 punktu,

Konkurencijos taryba n u t a r i a :

Atsisakyti pradėti tyrimą dėl „Lietuvos energijos gamyba“, AB veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 7 straipsnio reikalavimams.

Nutarimas per 20 dienų nuo įteikimo dienos gali būti skundžiamas Vilniaus apygardos administraciniam teismui.

Pirmininko pavaduotojas, pavaduojantis pirmininką

(parašas)

Elonas Šatas

²⁸ 1991 m. liepos 3 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas byloje Nr. C-62/86, *AKZO Chemie BV prieš Komisiją*, p. 71-72. Ši išvada taip pat patvirtinta ir kituose Teismo sprendimuose, pavyzdžiui, 2009 m. balandžio 2 d. Teismo sprendimo byloje Nr. C-202/07 P, *France Télécom SA prieš Komisiją*, 36-37 p., 1996 m. lapkričio 14 d. Teismo sprendimo byloje Nr. C-333/94 P, *Tetra Pak International SA prieš*, 41 p.

²⁹ Ten pat, 72 punktas.

³⁰ Bylos 3 tomas, 9 lapas.